

U Z A S A D N I E N I E

*do uchwały nr V/30/2007
Rady Gminy w Młodzieszynie
z dnia 28 lutego 2007 r.*

Wymieniona w Uchwale podstawa prawna umożliwia tworzenie współczesnych znaków samorządowych: herbów, flag, chorągwi, pieczęci oraz atrybutów władzy. Podstawowymi ustawami regulującymi tworzenie własnych znaków są: Ustawa o odznakach i mundurach z 21 grudnia 1978 r.¹, wraz z późniejszymi zmianami wprowadzonymi na mocy Ustawy z 29 grudnia 1998 r.² o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa oraz Ustawa o samorządzie gminnym z 8 marca 1990 r.³. Wymienić również należy Rozporządzenie Rady Ministrów z 27 lipca 1999 r.⁴ w sprawie Komisji Heraldycznej i Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20 stycznia 2000 r.⁵ w sprawie powołania Komisji Heraldycznej.

Powyższa podstawa prawna daje jednostkom samorządu terytorialnego możliwość ustanawiania w drodze uchwały organu stanowiącego danej jednostki własnych herbów, flag, emblematów, insygniów i innych symboli. Zauważmy, że Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, w rozdziale 3, art. 18, punkt 13 oddaje w wyłączne kompetencje rady gminy „podejmowanie uchwał w sprawie herbu gminy”. Ustawa z 29 grudnia 1978 r. o zmianie niektórych ustaw w art. 1, ust. 2 podaje, że „Pieczęcią urzędową gminy (...) może być również pieczęć, o której mowa w ust. 1, zawierająca pośrodku, zamiast wizerunku orła, odpowiednio herb gminy...”. Wymieniając podstawę prawną pozytywnie należy postrzegać powołanie Komisji Heraldycznej, której głównym zadaniem jest opiniowanie i przygotowywanie wzorcowych aktów prawnych w sprawach dotyczących szeroko pojętych insygniów i symboli samorządowych.

¹ Ustawa o odznakach i mundurach z 21.12.1978 r., „Dziennik Ustaw”, 1978, nr 31, poz. 130.

² Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa z 30.12.1998 r., „Dziennik Ustaw”, 1998, nr 162, poz. 1126, art. 5-6.

³ Ustawa o samorządzie gminnym z 8.03.1990 r., „Dziennik Ustaw”, 1990, nr 16, poz. 95, art. 18.

⁴ Rozporządzenie Rady Ministrów z 27.07.1999 r., w sprawie Komisji Heraldycznej, „Dziennik Ustaw”, 1999, nr 70, poz. 779.

⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 20.01.2000 r. w sprawie powołania Komisji Heraldycznej, „Dziennik Ustaw”, 2000, nr 6, poz. 83.

W celu uporządkowania zasad tworzenia herbów samorządowych Polskie Towarzystwo Heraldyczne podczas zorganizowanego w 1999 roku I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego wypracowało kilkadziesiąt wniosków i zaleceń, które należy uwzględnić przy tworzeniu nowych symboli samorządowych III Rzeczypospolitej⁶. Ponadto zagadnienie poprawności heraldycznej symboliki samorządowej jest propagowane w licznych pracach i artykułach naukowych i popularnonaukowych⁷.

Opierając się na wyżej wspomnianej podstawie prawnej oraz zgodnie z zaleceniami Polskiego Towarzystwa Heraldycznego uchwała wprowadza Herb Gminy Młodzieszyn wykonany w czterech wersjach graficznych, wzory Pieczęci Urzędowych Gminy Młodzieszyn z umieszczonym pośrodku herbem gminy i napisami na otoku odpowiadającymi nazwom jednostek organizacyjnych uprawnionych do ich używania, Flagę Gminy Młodzieszyn w trzech wersjach graficznych oraz Tablicę Samorządową Gminy Młodzieszyn.

Przedstawiony w załączniku nr 1 do uchwały wzór Herbu Gminy Młodzieszyn z użyciem srebra i złota umieszczony został na tarczy gotyckiej tzw. hiszpańskiej, „w *polu czerwonym* postać św. Jacka w *habicie srebrnym (białym)*, *plaszczu czarnym*, z *aureolą i atrybutami złotymi (żółtymi)*, poniżej rzeka *srebrna (biała)* w pas”.

Projektodawcy herbu podjęli się ustanowienia znaku zgodnego z przesłankami historycznymi i sztuką heraldyczną. Wizerunek herbowy musi być tworzony w oparciu o zasady heraldyczne mające w Polsce kilkusetletnią tradycję. Tworząc Herb Gminy Młodzieszyn przeprowadzone zostały szerokie badania historyczno-heraldyczne dotyczące ziem wchodzących w terytorium gminy. Gmina Młodzieszyn jest obszarem administracyjnym, który nie posiada własnej tradycji heraldycznej. Żadna z miejscowości wchodzących w skład gminy nie posiadała herbu. Jest to zrozumiałe, gdyż tylko miasta

⁶ W. Drelicharz, Wnioski I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego w sprawie symboliki samorządowej III Rzeczypospolitej, [w:] Współczesna heraldyka samorządowa i jej problemy, pod red. W. Drelicharza, Z. Piecha, Kraków 2000, s. 235-240, Idem, Wnioski I Krakowskiego Kolokwium Heraldycznego, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, 2000, nr 20, s. 39-43.

⁷ Problematykę współczesnej heraldyki samorządowej (terytorialnej) podejmowały m.in. oddziały PTHer w Krakowie i Lublinie. Zob. W. Drelicharz, Z. Piech, Dawne i nowe herby Małopolski, Kraków 2004; Idem, Heraldyka samorządowa, „Dziennik Polski”, nr 236, 1999, s. 43,52; H. Seroka, Podstawy rozwoju heraldyki samorządowej III Rzeczypospolitej, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, 1998, nr 18, s. 11-13; Idem, O problemach współczesnej heraldyki samorządowej, [w:] Polskie tradycje samorządowe a heraldyka, pod red. P. Dymela, Lublin 1992, s.127-136 .

tworzyły swoje herby, a żadna z miejscowości dzisiejszej gminy nie była miastem. Zaistniała więc potrzeba stworzenia nowego znaku.

W wyniku prac przedstawiono wyżej opisany projekt. W projekcie nawiązano do symboliki identyfikowalnej dla mieszkańców gminy. Zgodnie z zaleceniami dotyczącymi tworzenia nowych wizerunków herbowych dla gmin Rzeczypospolitej⁸ przeanalizowano genezę miejscowości wchodzących w skład gminy, etymologię nazwy gminy, symbolikę związaną z wezwaniem kościołów parafialnych na obszarze gminy, symbolikę związaną z założycielem miejscowości stanowiącej jej siedzibę, stosunki własnościowe na terenie omawianej gminy oraz czynniki charakterystyczne dla badanego regionu takie jak krajobraz, zabytki i podania. Ważnym było jednak, by choć jeden element herbu stanowił jego zindywidualizowanie.

Zauważmy, że od kilku lat funkcjonował przypisany do gminy herb Dołęga - *w polu błękitnym w środku podkowy srebrnej z krzyżem kawalerskim na barku strzała srebrna na opak w słup*. Nawiązywał on do właścicieli wioski w XVIII wieku – rodziny Lasockich. Taki wizerunek został umieszczony w winiecie pisma „Ziemia Sochaczewska”. W wyniku prac nad wizerunkiem autorzy przyjęli inne rozwiązanie herbu. Powyższy herb nawiązywał tylko do jednej rodziny w dziejach gminy, dodatkowo jak niżej wykażemy niepochlebnie zapisanej w dziejach Młodzieszyna. Ponadto rodzina Lasockich miała swoje dobra również w sąsiednich gminach np. w sąsiednim Iłowie Adam i jego syn Józef Gabriel. Dziedzicem Brochowa był Władysław, dziedzicem Kiernozi Stanisław, synowie wspomnianego Józefa Gabriela⁹. Przy znacznym rozdrobnieniu dóbr szlacheckich takich rodzin na obszarze gminy było co najmniej kilka. Szerzej o znaczących rodach w dziejach Młodzieszyna wspomnimy w dalszej części uzasadnienia.

Młodzieszyn jest gminą wiejską, składa się z 21 sołectw - Adamowa Góra, Bieliny – Olszynki, Bibiampol, Helenka, Helenów- Skutki, Januszew, Juliopol, Justynów, Janów, Kamion, Leontynów, Marysin, Młodzieszyn, Młodzieszynek, Mistrzewice Nowe, Mistrzewice, Nowa Wieś, Radziwiłka, Rokicina, Stare Budy, Witkowice.

⁸ H. Seroka, Podstawy..., s.13.

⁹ E. Sęczys, Szlachta wylegitymowana w Królestwie Polskim w latach 1836-1861, Warszawa 2000, s.368.

Nazwa Młodzieszyn zdaniem Stanisława Rosponda pochodzi od nazwy dzierzawczej, miejscowość została założona jako osada Młodziesza¹⁰. Przepuszczalnie był on pierwszym wójtem nowo założonej wsi. Wieś powstała wśród rozległych lasów położonych wzdłuż lewej strony Bzury, przy jej ujściu do Wisły.

Najstarsze wzmianki źródłowe o Młodzieszynie pochodzą z połowy XIV wieku. W dokumencie wydanym w Wiskitkach 21 października 1349 r. książę Bolesław III oddaje w dożywotnie posiadanie swojej matce Elżbiecie m.in. ziemię wyszogrodzką¹¹. Kolejny z dokumentów dotyczy podziału Mazowsza po śmierci Siemowita III. Wśród wielu miejscowości wymieniony zostaje Młodzieszyn¹². Może to świadczyć, iż był on znaczącą wioską w dobrach książęcych. Potwierdzeniem tego może być również dokument wystawiony w Młodzieszynie 16 listopada 1474 r. Książę Konrad III w zamian za ziemię wyszogrodzką oddaje swojej matce Barbarze Błonie i Piaseczno¹³. Kilka dokumentów wydanych w 1504 r. dotyczy układu pomiędzy królem Aleksandrem, a księżną Anną i radą mazowiecką, występującymi w imieniu nieletnich książąt Janusza i Stanisława. Układ dotyczył własności ziem książęcych po śmierci Konrada III. Młodzieszyn w źródłach średniowiecznych występuje pod nazwą Młodzesszino (1349)¹⁴, Młodzesszino (1379)¹⁵, Młodzeschyn (1474)¹⁶, Młodzyeschyn (1504)¹⁷, Młodzeschin (1504)¹⁸.

Młodzieszyn należał do starostwa wyszogrodzkiego. Następnie stanowił stolicę niegrodowego starostwa młodzieszyńskiego, położonego w województwie rawskim, w ziemi gostynińskiej¹⁹. Parafia w Młodzieszynie została erygowana pod koniec XIV w. Pierwszy kościół powstał z fundacji książąt mazowieckich. W źródłach odnajdujemy

¹⁰ S. Rospond, Słownik etymologiczny miast i gmin PRL, Wrocław 1984, s. 230.

¹¹ Nowy Kodeks Dyplomatyczny Mazowsza [dalej: NKDM], cz. II, Dokumenty z lat 1248-1355, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, Wrocław 1989, nr 296; Iura Masosovia Terrestria [dalej: IMT], T. I (1228-1471), wyd. J. Sawicki, Warszawa 1972, nr 9.

¹² IMT, T. I, nr 23.

¹³ IMT, T.II (1471-1526), wyd. J. Sawicki, Warszawa 1973, nr 136.

¹⁴ NKDM, cz. II, nr 296, IMT, T. I, nr 9.

¹⁵ NKDM, cz. III, Dokumenty z lat 1356-1381, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, Warszawa 2000, nr 216; IMT, T. I, nr 23.

¹⁶ IMT, T. II, nr 136.

¹⁷ IMT, T. II, nr 169, 171, 172.

¹⁸ IMT, T. II, nr 170.

¹⁹ Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego [dalej: SGKP], T. VI, Warszawa 1885, s. 536.

wzmiankę, iż „Joannes Dux Masoviae anno 1464 ecclesiam do novo construxit...”²⁰. Kościół parafialny nosił wezwanie św. Leonarda i św. Barbary. Pierwszym znanym plebanem był wzmiankowany w źródłach Stanisław. Patronat nad kościołem przynależał do książąt mazowieckich, po włączeniu ziem książęcych do Korony przeszedł on na królów polskich. Pierwsze kościoły były drewniane, co prowadziło do ich częstych zniszczeń w czasie pożarów²¹. Pierwszy kościół murowany powstał w 1875 r., został jednak zniszczony w czasie II wojny światowej. Zachowała się jedynie zabytkowa dzwonnica²².

Pisząc o dziejach parafii w Młodzieszynie musimy również wspomnieć o kościele filialnym w Mistrzewicach. Kościół pod wezwaniem św. Stanisława biskupa i Św. Doroty jest wzmiankowany już w 1465 r. Wieś Mistrzewice odnajdujemy w źródłach dwa wieki wcześniej, w 1241 r. (Mistrewo)²³. W 1257 r. w Mistrzewicach książę Siemowit zobowiązał się wobec biskupa płockiego Andrzeja do przestrzegania immunitetu dóbr kościelnych. Patronat nad świątynią należał do scholastyków płockich²⁴. Na początku XX w. jednowioskowa parafia w Mistrzewicach została włączona do parafii młodzieżyskiej²⁵.

Jeszcze starsze informacje źródłowe dotyczą Kamiona położonego przy ujściu Bzury do Wisły. Już w roku 1065 zostaje wspomniany jako graniczna wieś przynależna do uposażenia benedyktynów w Mogilnie. Powyższe zostaje potwierdzone w 1155 r., wówczas wieś oddawała opłaty na rzecz wspomnianego klasztoru²⁶. Są to najstarsze informacje dotyczące osadnictwa na terenie omawianej gminy. W 1346 r. odnajdujemy pierwsze wzmianki o kościele parafialnym pod wezwaniem św. Piotra i Pawła Apostołów. Wzmiankowany jest wówczas pleban Stanisław syn Wawrzyńca, który zostaje

²⁰ T. Żabka, Rozwój sieci parafialnej na obszarze obecnej diecezji łowickiej do II poł. XVI w., „Roczniki Łowickie”, T. I, 2003, s. 87.

²¹ B. Kwiatkowski, Parafie dawnego dekanatu sochaczewskiego, Paprotnia 1998, s. 56.

²² J. Zagajewski, Dzieje Młodzieszyna, „Ziemia Sochaczewska” 1992, nr 19-20, s. 3. Item, Dzieje Gminy Młodzieszyn, s. 9-21.

²³ J.K. Kochanowski, Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich, Warszawa 1919, nr XIV.

²⁴ NKDM, cz. II, nr 29; J. Nowacki, Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój, [w:] Dzieje archidiecezji poznańskiej, T. II, Poznań 1964, s. 510, 511.

²⁵ Szerzej o dziejach Mistrzewic pisał Jacek Zagajewski, zob. J. Zagajewski, Dzieje Mistrzewic, „Ziemia Sochaczewska”, 1992, nr 32, s. 9.

²⁶ T. Żabka, op. cit., s. 58; J. Nowacki, op. cit., s. 510; B. Kwiatkowski, op. cit., s. 32.

mianowany przez papieża Klemensa VI kanonikiem plockim²⁷. Przypuszczalnie parafia w Kamionie powstała już w XIII wieku. Fundatorami kościoła byli książęta mazowieccy, po włączeniu ziemi sochaczewskiej do Korony patronat nad świątynią przeszedł na królów polskich. Pierwszy kościół w Kamionie był drewniany, w 1670 r. został wzniesiony nowy kościół. W 1841 r. ks. Kacper Kosiński pobudował nową świątynię, która dotrwała do 1915 r. Kolejny kościół zbudował w 1918 r. ks. Józef Krawczykowski, został on zastąpiony budowlą murowaną²⁸. W źródłach średniowiecznych Kamion występuje pod nazwą Camon (1346)²⁹, Kamono (1349)³⁰, Kamon (1379)³¹, Kamien (1474)³², Camyon (1504)³³, Camyen (1504)³⁴.

Z innych wiosek o starym średniowiecznym rodowodzie wymienić należy Januszew wzmiankowany w 1446 r.³⁵, zapewne wieś założona przez księcia mazowieckiego Janusza oraz wieś Ruszki wzmiankowana w 1398 r.³⁶. W 1349 r. wzmiankowana jest wieś Łąźnia występująca we wspomnianym dokumencie księcia Bolesława określającym uposażenie księżnej Elżbiety. Ostatnią z wiosek sięgającą swoimi dziejami do średniowiecza są Witkowice wzmiankowane w źródłach w 1429 r.³⁷.

Analizując położenie poszczególnych wiosek dochodzimy do wniosku, iż osadnictwo na danym terenie rozwijało się przede wszystkim wzdłuż głównego szlaku z Sochaczewa do Wyszogrodu, nad rzekami Bzurą i Wisłą. Wnętrze obszaru gminy przez długi okres dziejów pozbawione było osadnictwa. Rozciągała się tutaj tzw. Puszcza Młodzieszńska. W lustracjach województwa rawskiego z XVI wieku czytamy o puszczy *„jest w niej drzewo rozliczne, wielkie sośniny (...) są też w tej puszczy lasy wielkie: jest dębina wielka, jesienina, grabina, brześcina, klenina, leszczyna, olszyna wielka i inszego*

²⁷ NKDM, cz. II, nr 274.

²⁸ J. A. Wiśniewski, Kościoły drewniane Mazowsza, cz. I, Dawne województwo mazowieckie, Pruszków 1998, s. 173-174; B. Kwiatkowski, op. cit., s. 33.

²⁹ NKDM, cz. II, nr 274.

³⁰ Ibidem, nr 296.

³¹ IMT, T. I, nr 23.

³² IMT, T. II, nr 136.

³³ Ibidem, nr 169, 171, 172.

³⁴ Ibidem, nr 170.

³⁵ U. Wójcik, Nazwy miejscowe dawnego województwa rawskiego, Warszawa 2001, s. 63.

³⁶ Księgi sądowe łączycie od 1385 do 1419, T. I, Warszawa 1897, nr 5504.

³⁷ U. Wójcik, op. cit., s. 172.

drzewa”³⁸. Powyższe potwierdza lustracja z XVII wieku „*Puszcza jest do tej wsi należąca, której jest w objazd circiter mil 4. W tej są różne drzewa do budynku zgodne, także dębina, klenina etc.*”³⁹. W XVI wieku dzierżawa młodzieszyńska pozostawała w rękach Arnolfa Uchańskiego. W wieku XVII w trakcie prowadzonej lustracji dzierżawcą młodzieszyńskim był Ludwik Głoszkowski⁴⁰.

Na obszarze gminy odnaleźć możemy również ślady osadnictwa holenderskiego. Lokacja osadników holenderskich wskazywać może na trudno dostępną pewnych obszarów dzisiejszej gminy. Holendrzy byli kolonistami flandryjskimi. Osadnictwo to obejmowało najczęściej bagniste, zalewowe tereny położone wzdłuż cieków wodnych. Holendrzy potrafili za pomocą systemu rowów, tam i grobli przystosować je na tereny rolnicze. W Januszewie Adam Lasocki kasztelan sochaczewski osadził w 1785 r. na gruntach i łąkach wsi Januszew, leżących przy Wiśle trzech Holendrów: Jakuba Baomyarda, Marcina Kopa i Michała Wulurama. W 1827 r. osada liczyła 22 domy i 165 mieszkańców⁴¹. Holendrzy założyli również swoją osadę na tzw. Kępie Januszeńskiej. Kępa usytuowana była w korycie Wisły na wysokości Januszewa⁴². Bieliny to wieś założona przez osadników holenderskich w końcu XVIII w. W 1827 r. miała 17 domów i 123 mieszkańców⁴³. Nowa Wieś Holenderska założona została przez osadników holenderskich w 2. połowie XVIII w. W 1827 r. miała 22 domy i 205 mieszkańców. Wchodziła wówczas w skład dóbr Januszew. Częścią Nowej Wsi była osada Rumunki zasiedlona przez osadników holenderskich w 1. połowie XVIII w⁴⁴. W północnej części Kamiona, w pobliżu Wisły powstała wieś Nowy Kamion, zasiedlona przez osadników holenderskich najprawdopodobniej w 1. połowie XIX w⁴⁵. Kolejna to wieś Olszynki, osada zasiedlona przez Holendrów w 1. połowie XIX w. Wieś usytuowana jest na zachód

³⁸ Lustracje województwa rawskiego 1564 i 1570 [dalej: LWR 1564], wyd. Z. Kędzierska, Wrocław 1959, s. 146.

³⁹ Lustarcje województwa rawskiego XVII wieku [dalej: LWR XVII], wyd. Z. Kędzierska, Wrocław 1965, s. 184.

⁴⁰ Ibidem, s. 183,; wykaz dokumentów nr 169, 178, 179.

⁴¹ SGKP, t. III, Warszawa 1882, s. 442.

⁴² Ibidem, s. 142.

⁴³ SGKP, t. XV/1, Warszawa 1900, s. 141.

⁴⁴ SGKP, t. X, Warszawa 1889, s. 12.

⁴⁵ SGKP, t. III, s. 776.

od Młodzieszynka⁴⁶. Przy szosie z Kamiona do Iłowa osadnicy zamieszkiwali w wioskach Łady Stare, Łady Nowe i Kępa oraz Uderz Duży i Uderz Mały. Osadnictwo holenderskie może wskazywać na rozległość podmokłych, bagnistych obszarów dzisiejszej gminy w XVIII i XIX w..

W trakcie prac prowadzonych nad dziejami gminy natrafiłiśmy również na ciekawy dokument z 1789 r. Jest to „*Suplika płaczliwa niegdyś licznej gromady starostwa młodzieszynskiego... dnia 8 października 1789 roku podana*”⁴⁷. Chłopi młodzieszynscy w 30 punktach wymieniają w niej „*uciążliwości i krzywdy*” jakich doznają od J. Wgo Lasockiego, kasztelana sochaczewskiego⁴⁸. Wieś wcześniej przynależała do Królewszczyn. W wyniku działań, wspomnianego już wyżej kasztelana sochaczewskiego Adama Lasockiego herbu Dołęga i starosty gostynińskiego Augusta Dąbskiego - ówczesnego dzierżawcy Młodzieszyna, doszło do zamiany wsi na Piotrkówek, wioski „*w Wisłę co rok wpadającej*”⁴⁹. Następnie Młodzieszyn wraz z Iłowem został w 1776 r. sprzedany Lasockiemu, a ten nie bacząc na stare przywileje królewskie „*gromady młodzieszynskiej*” nałożył „*ciężary niesłychane i do wytrzymania niepodobne*”⁵⁰. Następnie Lasocki przeprowadził nowe granice oraz wyeksploatował lasy młodzieszynskie na rzecz sąsiedniego Iłowa, dobra zaś w 1788 r. odsprzedał Karnkowskiemu. Ten przejął podatki i ciężary ustalone przez Lasockiego. Taka gospodarka spowodowała znaczne wyludnienie wsi. Suplika skierowana do Sejmu Wielkiego pozostała jednak bez odpowiedzi. Warto w tym miejscu zauważyć jeszcze jeden fakt z życia Adama Lasockiego. Od 1756 r. był on podczaszym, dwa lata później stolnikiem sochaczewskim. W latach 1773-75 jako poseł brał udział w sejmie rozbiorowym. W 1775 r. otrzymał kasztelanję sochaczewską, gdy jako jeden z pierwszych przystał do Adama Ponińskiego, stronnika carycy⁵¹.

W trakcie prowadzonych prac przeanalizowano również własność ziemską na omawianym obszarze. Poza wyżej wspomnianymi dzierżawcami dóbr młodzieszynskich wymienić możemy znaczniejszych właścicieli innych majątków, dziś wchodzących w

⁴⁶ SGKP, t. VII, 1886, s. 518.

⁴⁷ Lament chłopski na pany, wyd. s. Szczotka, Warszawa 1946, s. 86-118.

⁴⁸ Ibidem, s. 99.

⁴⁹ SGKP, t. VI, s. 536.

⁵⁰ Lament..., op. cit., s. 90.

⁵¹ R. Chojecki, Lasocki Adam, Polski Słownik Biograficzny, T. VII, s. 535-7

skład gminy. Właścicielem majątku Ruszki był w początkach XIX w. Ludwik Rudzki, od lat 30-tych wieś stanowiła własność Fryderyka Koelichena. Za kolejnego z właścicieli Władysława Suskiego przebudowany został dwór w Ruszkach, od około 1930 r. dobra stanowiły własność rodziny Grzybowskich⁵². O dobrach w Witkowicach wiemy, że w początkach XX w. stanowiły własność rodziny Trawińskich⁵³. Dobra w Mistrzewicach przynależały w XIX w. do rodziny Gołędzinowskich.

W trakcie badań przeanalizowano również przynależność administracyjną obszaru gminy Młodzieszyn. W średniowieczu leżał on na Mazowszu, w XV w. wchodził w skład Ziemi Gostynińskiej, która dzieliła się na dwa powiaty sądowe: gostyniński i gąbiński. Omawiany obszar przynależał do powiatu gąbińskiego. Po włączeniu dzielnic mazowieckiej do Korony, powiat wszedł w skład województwa rawskiego, ziemi gostynińskiej i przetrwały w tych granicach do upadku Rzeczypospolitej. W czasach Królestwa Polskiego ziemie te weszły w skład województwa warszawskiego i obwodu sochaczewskiego. W 1837 roku przeprowadzona zastała reforma administracyjna według wzorców rosyjskich, województwa przemianowano na gubernie, następnie zaś obwody na powiaty. Ziemie dzisiejszej gminy weszły w 1867 r. w skład powiatu sochaczewskiego w guberni warszawskiej. Podział z 1867 r. przetrwał do 1915 r., wówczas zniesiono gubernie. Po odzyskaniu niepodległości gmina weszła w skład województwa warszawskiego i powiatu sochaczewskiego. W wyniku kolejnej reformy administracyjnej w 1975 r. gminę włączono do nowoutworzonego województwa skierniewickiego. Obecnie po zmianach administracyjnych gmina Młodzieszyn przynależy do powiatu sochaczewskiego w województwie mazowieckim.

Ogromne piętno w historii gminy odcisnęły wydarzenia z września 1939 r. To na tym obszarze doszło do dramatycznego epilogu Bitwy nad Bzurą. Okoliczne wioski zasłane są cmentarzami żołnierzy polskich armii „Poznań” i „Pomorze”. W rejonie Januszewa, Bud Starych, Adamowej Góry, Młodieszyna, przy przeprawie w okolicach Mistrzewic, Witkowic i Kamiona zginęły setki żołnierzy, „którzy starali się wykonać niewykonalny w 1939 r. obowiązek: obronę Polski”⁵⁴. Atakowane zmasowanym ogniem niemieckiej artylerii, sił pancernych i lotnictwa, stłoczone w widłach Bzury i Wisły

⁵² T.S. Jaroszewski, W. Baraniewski, Po pałacach i dworach Mazowsza, cz. I, Warszawa 1995, s. 127.

⁵³ Ibidem, s. 176.

⁵⁴ T. Kutrzeba, Bitwa nad Bzurą, Warszawa 1957, s. 186.

oddziały polskie zostały doszczętnie rozbite. Tylko nielicznym udało się przedrzeć przez Bzurę i dotrzeć do Puszczy Kampinowskiej a dalej do Warszawy. Ogromną rolę odegrała tu przeprawa w okolicach Witkowic. Dramatyczna i krwawa przeprawa przez Bzurę w rejonie tej wsi znalazła swoje odzwierciedlenie w pomniku Bitwy nad Bzurą przy moście w Witkowicach⁵⁵.

Ostatnim elementem analizowanym w trakcie prac nad herbem było sięgnięcie do najstarszych dziejów gminy. Warto w tym miejscu nawiązać do kultywowanej w gminie legendy o św. Jacku. W Kamionie nad Wisłą, jako interesujący zabytek zarazem atrakcja turystyczna, znajduje się kamień z odcisniętą stopą św. Jacka. Wspomniana legenda, nawiązuje do podróży świętego po Polsce szlakiem Św. Wojciech. O powyższym zdarzeniu wzmiankowane jest zarówno w żywotach świętych jak również informatorach na obszarze powiatu sochaczewskiego.

Św. Jackowi zmierzającemu do Wyszogrodu stanęła na drodze Wisła, która „*była akurat pełniejsza niż zwykle i wylewała się z koryta*”⁵⁶. W Kamionie nie znalazła się jednak żadna łódź, która mogła by umożliwić przeprawę na drugą stronę Wisły św. Jackowi wraz z braćmi Godynem, Florianem i Benedyktem. Święty nazaczył Wisłę znakiem krzyża i zaczął stąpać po wodzie. Towarzyszący mu bracia zaskoczeni zadziwiającym cudem, nie odważyli się iść jego śladem. Wówczas św. Jacek rozłożył płaszcz na falach rzeki, jako łódź do przeprawy na drugi brzeg rzeki, na płaszczu przepłynęli bracia towarzyszący Jackowi⁵⁷. Warto zauważyć, że jest to jedyny przypadek takiego cudu na ziemiach polskich, drugi podobny cud miał miejsce nad Dnieprem.

Kim był św. Jacek? Urodził się w Kamieniu na Ziemi Opolskiej, pochodził ze szlacheckiego rodu Odrowążów. Nie jest znana data urodzenia, przyjmuje się, że było to w roku 1200. Jego krewnym był biskup krakowski Iwo, który wysłał wówczas kanoników Jacka i Czesława na nauki do św. Dominika. Jacek należał do ostatnich szczęśliwców zakonu dominikańskiego, których obłóczył św. Dominik. Święty stanął na czele grupy

⁵⁵ Szerzej o Bitwie nad Bzurą w opracowaniach m.in.: P. Bauer, B. Polak, Armia Poznań w wojnie obronnej 1939, Poznań 1982; Armia „Pomorze” 1939, Warszawa 1982; T. Jurga, Bzura 1939, Warszawa 2001 J. Korczak, Cóż ty za pani..., Poznań 1979; oraz we wspomnieniach m.in. T. Kutrzeba, Bitwa nad Bzurą, Warszawa 1957; R. Abraham, Wspomnienia wojenne z nad Wart i Bzury, Warszawa 1990; S. Sławiński, Od Borów Tucholskich do Kampinosu, Warszawa 1973; W. Engel, Czołgi płonęły nad Bzurą, Poznań 1992; Z. Szacherski, Wierni przysiędze, Warszawa 1986; S. Stapf, Znad Osy do Bzury, Warszawa 1967 i in.

⁵⁶ J. Salij, Legendy dominikańskie, Poznań 1982, s. 77.

⁵⁷ P. Skarga, Żywoty Świętych Starego i Nowego Zakonu, Petersburg 1862, s. 169; Legendy..., op. cit., s. 77

zakonników powracających do Polski. Tu z rąk biskupa Iwona dominikanie otrzymali kościół św. Trójcy na Wawelu, z Krakowa też rozpoczęli swoją misję kaznodziejską. Św. Jacek założył liczne klasztory na obszarze Polski, prowadził również działalność misyjną na obszarze Pomorza i Rusi. Zmarł w 1257 r., pochowany został w Krakowie⁵⁸.

W ikonografii św. Jacek jest przedstawiany w jako zakonnik ubrany w habit i trzymający w jednej ręce monstrancję, w drugiej figurę Matki Bożej. Taki wizerunek nawiązuje do kultu św. Jacka do Eucharystii i uratowania figury Matki Bożej w czasie najazdu Tatarów w Kijowie⁵⁹.

Uwzględniając powyższe czynniki z przeprowadzonych badań historyczno-heraldycznych projektodawcy herbu przedstawili opisany powyżej projekt herbu przedstawiający „w polu czerwonym postać św. Jacka w habicie srebrnym (białym), płaszczu czarnym, z aureolą i atrybutami złotymi (żółtymi), poniżej rzeka srebrna (biała) w pas”. Projektodawcy herbu zobowiązali się do stworzenia wizerunku zgodnego z miejscową tradycją, który odwoływał się będzie do podstawowych faktów z historii gminy. Wizerunek tego herbu nawiązuje nie tylko do opisanej powyżej legendy. Jest zarazem podkreśleniem bardzo starego osadnictwa na obszarze gminy. Nawiązuje także do ważnej w dziejach Rzeczypospolitej przeprawy przez Wisłę, pełniącej swoją funkcję do czasów nam współczesnych. Warto zauważyć, iż herb w swojej kompozycji bardzo dobrze współgra barwami i elementem rzeki z herbem powiatu sochaczewskiego.

Herb gminy pełnił będzie ważne funkcje w społeczeństwie, będzie znakiem, z którym będą się identyfikować mieszkańcy i zarazem znakiem uświadamiającym ich bogatą historię. Obecny on będzie, na co dzień choćby w postaci widniejącej na urzędowych pieczęciach sygnujących pisma wychodzące z Urzędu Gminy, na fladze czy też na tablicach samorządowych jednostek podległych gminie.

Uchwała o Znakach Gminy Młodzieszyn wprowadza wzór herbu w czterech postaciach graficznych. Wzór z użyciem srebra i złota ukazuje herb zestawiony zarówno z barw jak i metali heraldycznych. W wersji barwnej metal srebro został zastąpiony barwą białą, złoto barwą żółtą - ta forma herbu może mieć zastosowanie np. w druku. Wzór

⁵⁸ W. Zaleski, *Święci na każdy dzień*, Warszawa 2005, s. 475 i n; O. Molska, *Św. Jacek*, Kraków 2003, s. 7-11; K. Gołębiowski, *Poznaj swojego patrona*, T. 1, Warszawa 1996, s. 113 ; P. Skarga, op. cit., s. 166 i n.

⁵⁹ W. Zaleski, op. cit., s. 478.

barwny został umieszczony centralnie na Tablicy Samorządowej Gminy Młodzieszyn. Również pozostałe załączniki ukazują wizerunek Herbu Gminy, który znajduje szerokie zastosowanie. Wzór rysunkowy Herbu Gminy to najczęściej spotykany, a zarazem najbardziej czytelny sposób odwzorowania znaku. Wzór szrafowany zawiera kodowanie barw. Ponadto herb został umieszczony pośrodku Urzędowych Pieczęci Gminy oraz Fladze Gminy Młodzieszyn. W ten sposób nastąpiło w konstrukcji uchwały powiązanie Herbu Gminy Młodzieszyn z innymi Znakami Gminy.

Uchwała wprowadza wzory trzech Urzędowych Pieczęci Gminy Młodzieszyn – okrągłych pieczęci o średnicy 36 milimetrów, z umieszczonym pośrodku herbem gminy. Na otokach pieczęci znajdują się napisy odpowiadające nazwom jednostek organizacyjnych gminy uprawnionych do ich używania.

W uchwale zamieszczono również wzory trzech wersji graficznych Flagi Gminy Młodzieszyn. *„Plat flagi o proporcjach szerokości do długości jak 5:8 podzielony na trzy słupy, czerwony, biały i czerwony. Słupy czerwone o proporcjach 1:4 długości flagi. Centralnie na słupie białym herb gminy o wysokości tarczy do szerokości flagi jak 3:5”*. Barwy flagi są bezpośrednim przeniesieniem barw pola tarczy i godła. Załączony został również wzór flagi szrafowany (z kodem barw), który może być wykorzystywany w formach plastycznych bez użycia barw np. w metaloplastyce, poszczególne tynktury zostały zastąpione szrafurą.

Należy również zwrócić uwagę na zapis uchwały o ochronie prawnej Znaków Gminy Młodzieszyn. Ochroną tą zostaje objęty nie tylko herb, ale również jego ideogramy oraz wszelkie formy wykorzystujące wzór herbu na urzędowych pieczęciach gminy i tablicach samorządowych. Rozpowszechnianie Znaków Gminy zostało zastrzeżone, aby zapobiec ich fałszywemu i niezgodnemu z wzorcami wykorzystaniu. W tym celu dla właściwego wykorzystania oraz stosowania symboli samorządowych dołączony został dokument *„Ogólne zasady używania Znaków Gminy Młodzieszyn”*. Jest to zbiór podstawowych zasad i okoliczności używania znaków gminy. Dokument ten zawiera instrukcje o stosowaniu herbu, flagi, pieczęci urzędowych i tablicy samorządowej gminy. Dodatkowo poszerzony został o zasady eksponowania flag Rzeczypospolitej Polskiej oraz Unii Europejskiej.

W uzupełnieniu dokumentacji zawarte zostały również wzorce wykorzystywania herbu na kopertach i papierach urzędowych oraz biletach wizytowych, tak by znak pełnił swoją reprezentacyjną funkcję.

Przyjęcie przez Radę Gminy Młodzieszyn uchwały o Znakach Gminy Młodzieszyn jest ważnym elementem w promocji Gminy. W dalszej perspektywie warto rozważyć wprowadzenie innych Znaków Samorządowych Gminy Młodzieszyn: Sztandaru, Insygniów Wójta i Przewodniczącego Rady Gminy oraz Pieczęci „Wielkiej” Okolicznościowej. Znaki te uświetniłyby gminę, wzmacniały poczucie wspólnoty lokalnej oraz służyły celom promocyjnym.

*oprac. mgr Zdzisław Kryściak
sierpień 2006 r.*